

Skötsel

När andra idrottare är klara med sin aktivitet, packar de ner sina redskap i väskan och åker hem. Då har vi hästmänniskor vanligtvis kvar en hel del arbete att utföra. Hästens skötsel sträcker sig från tidig morgon till sen kväll. Dag ut och dag in. Året om! Det gör vårt intresse unikt och hästhållningen till en stor del av vår idrott.

Vid all hantering av hästen, ska den vara lätt att handskas med. Det blir så mycket roligare i stallet om du och hästen har ett bra förhållande till varandra. Goda vanor i stallet förhindrar dessutom många olyckor. Genom att alltid vara konsekvent när du hanterar hästen lär du den vilka regler som gäller, oavsett om den är ung eller gammal. Det gäller redan från fölstadiet. Hanteras hästen på rätt sätt får den ett gott förtroende för människan.

En duktig hästmänniska:

1. Har ett gott omdöme
2. Ansvarar för hela hästens skötsel
3. Är uppmärksam på att hästen alltid mår bra
4. Är noggrann med de vardagliga rutinerna

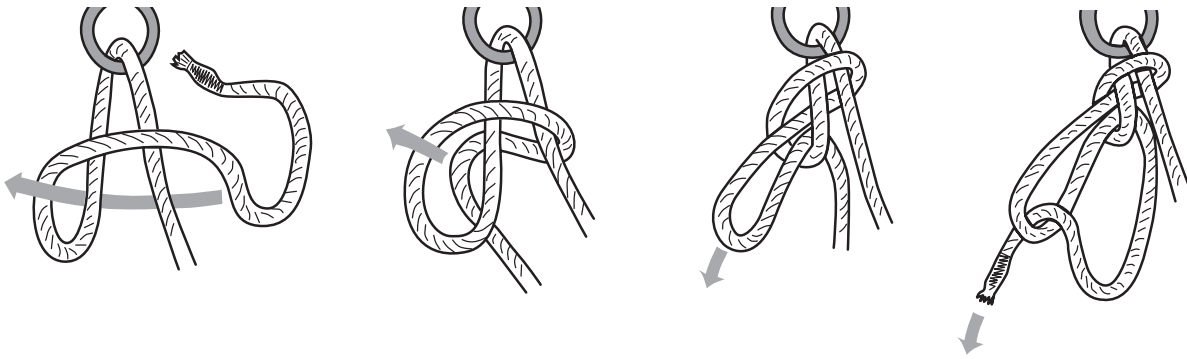
Ur Ridsporten Vill: Vår huvudsakliga uppgift är att erbjuda utbildning i hästhållning och ridning byggd på en klassisk grund. Vi ska forma framtidens ledare, hästägare, och tävlingsryttare så att de förstår att värna om hästen med kunskap, kärlek och omsorg.

BIND UPP HÄSTEN

Det har blivit dags för den dagliga rykten. Innan du kan sätta igång och göra ren hästen, ska du sätta fast den så att den står uppbunden när den blir skött.

Vid all hantering eller skötsel ska hästen stå uppbunden eller hållas av en annan person. Du ska sköta om hästen på en skötselplats eller uppbunden i boxen. Om hästen står i box, börja med att koppla ihop grimma och grimskافت. Öppna boxdörren och locka hästen till boxdörren, så undviker du att bli instängd mellan hästen och väggen. Sätt på grimman när du står mellan hästen och boxdörren och bind upp eller ta ut hästen från boxen.

Linorna som du binder upp hästen med vid skötselplatsen ska vara fästa cirka 250 centimeter ifrån golvet. Om din häst är ovan vid att vara uppbunden i en skötselplats kan den bindas med en ögla av balsnören eller motsvarande mellan grimma och grimskافت. Då kommer den snabbt lös och blir inte hängande i linorna om den skulle bli rädd och kasta sig. Även om du har en häst som är van att stå uppbunden, ska grimskافتet knytas på ett sådant sätt att det lätt går att få upp knuten med ett enda ryck. Gör en säkerhetsknut som enkelt går att lossa genom att dra i den fria änden. Säkerhetsknuten går lätt att säkra genom att dra den fria änden genom ögla.

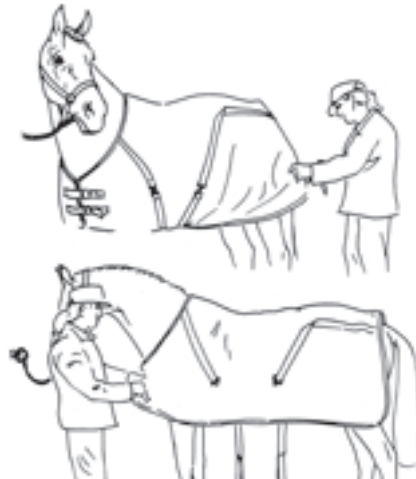

Exempel på en säkerhetsknut.

Du bör ha en bindring mitt på boxens borte vägg, cirka 160 cm från golvet. Där binder du upp hästen med ett kort grimskaft (cirka 30 centimeter långt) så att den inte kan fastna och få grimskaftet runt huvudet. Du skall inte binda hästen i boxgallret. Hästar med utrustning, sele eller sadel, ska alltid vara uppbundna under uppsikt.

Täcke av

Du börjar med att ta av täcket bakifrån, genom att lossa bensnören om täcket har sådana. Sedan fortsätter du med att lossa bukjordarna. Du avslutar med att lossa bogspännena. Det är dessa som ser till att täcket ligger på plats och inte glider bakåt.

Täcke på

Du ska inte "kasta" på täcket eftersom hästen kan bli skrämmd. Samla ihop täcket och lägg det lugnt över hästens rygg. Sedan börjar du med att spänna bogspännena, därefter fortsätter du med bukjordarna och avslutar med täckets bensnören.

VISITERA – REAGERA – AGERA!

Hästen ska visiteras varje dag, oavsett om den ska ridas eller inte. Med visitation kontrollerar du hästens hälsotillstånd.

Genom att alltid vara observant när du umgås med hästen, lär du dig snart hur den brukar se ut och bete sig. När du lärt känna hästen kan du snabbt upptäcka om något inte står rätt till med den.

Ett bra tillfälle att visitera sin häst är i samband med den dagliga rykten. Det du bör kontrollera är:

- Andning och puls – en häst i vila andas ungefär 8 till 16 gånger i minuten, vilopulsen är normalt mellan 28-40 slag per minut.

- Slemhinnorna – Rinner det ur ögon eller näsborrar? Slemhinnor i mun och ögon är ALLT NORMALT vara svagt laxrosa i färgen.
- Kroppshållning.
- Öronspel, ögonen – ser hästen onormalt hängig ut? Ta tempen. Kroppstemperaturen kan variera mellan olika hästar men normalt ligger den mellan 37,2 till 38,2 grader.
- Sår, värme i hud, svullnader. Hur ser det ut där sadeln ligger? Finns det några trycksår eller skav efter sadeln? Kontrollera även där sadelgjorden sitter. På sommaren när det är varmt och svettigt ute kan det bli veck i huden som utvecklas till skavsår. Känn även efter där huvudlaget sitter. Det får inte finnas små sår eller blivande skavsår under tränset.
- Hovbeslag – sitter alla skor på?
- Krubbskick – har hästen ätit upp sitt kraftfoder?
- Urin och träck – hur ser det ut i boxen?
- Är hästens ben torra och belastar den alla fyra benen lika mycket? Känner du värme någonstans på benen och det är mer uttalat på ett eller ett par ben kan det vara tecken på att hästen är överansträngd eller att den har vrickat sig. Att kyla benen är en bra början, kallt rinnande vatten fungerar bra. Stå inte på knä när du visiterar hästens ben, böj dig istället eller sitt på huk.
- Palpera – känn igenom hästens muskler. Varken muskler eller ryggen ska ömma vid lätt tryck.

En häst som känner smärta kan orsaka olyckor. Hittar du något som avviker från det normala, då måste du reagera.

DEN DAGLIGA RYKTEN

Hästen ska ryktas för att hållas ren, helst två gånger per dag och alltid före ridning. När hästen ryktas upptäcker du lätt om hästen fått ett sår eller annan skada, rykten är kort och gott ett bra tillfälle att göra den dagliga visiteringen av hästen. Om hästen står inne i stallet och är torr så ge den gärna en extra rykt.

Om du inte tar bort torkad svett och annan smuts som hästen har fått under ridningen, kan det uppstå skavsår där trän och sadel sitter. Det smuts, damm och torkad svett som bildas i hårremmen kallas stöv. En häst som inte ryktas tillräckligt mycket varje dag har ett mörkgrått stöv som du slår ut från ryktskrapan. En ren häst har ett ljus stöv. Förutom att hästen blir ren så bidrar rykten till ökad blodcirkulation och massagen med ryktborsten gör att fettkörtlarna i huden fungerar bättre. Det är fettkörtlarna som gör hästens hud mjuk och smidig, dessutom blir hårremmen glansig. Rykten skapar även en social kontakt mellan häst och människa.

Hur ska hästens ryktas?

Lägg gärna mycket tid på att rykta hästen. Man brukar rekommendera minst en halvtimme om dagen. Du börjar med att borsta ren hästen från smuts och damm med en rotviska, som är en ganska hård borste. Börja med halsen och fortsätt bakåt. Borsta alltid i hårremmens riktning. Sen är det dags för ryktborsten och ryktskrapan. Håll borsten i den hand som är närmast hästens huvud, alltså borsten i vänster

hand på vänster sida, höger hand på höger sida. Vid rykt ska rykttagen vara lugna och långa, dra av stöven från borsten med skrapan. Du börjar rykten på mansidan genom att borsta över manen till andra sidan. Då kommer du åt halsen under manen, som annars lätt blir bortglömd. Använd en mjuk borste till huvudet. Tips! När du har ryktat klart, torkar du av hästen med en handduk så att det sista dammet på hästen försvinner.

Det finns ett ordspråk som säger "En sittande hästskötare blir snart en liggande hästskötare". Det betyder att du vid skötsel av hästens ben, ska stå med raka ben eller sitta på huk. Du ska aldrig stå på knä. Du ska dessutom ha koll på hästen så att du snabbt kan förflytta dig om du skulle behöva det.

Kom ihåg att torka ur hästens ögonvrår och näsborrar. Använd en fuktig svamp och torka försiktigt. Torka även bort eventuella svettrester efter nackstycket. Med en annan svamp torkar du tarmkronan (hästens ändtarmsöppning under svansen).

Tvättning av häst

Om det finns möjlighet kan det vara bra att tvätta hästen för att få den ren eller skölja bort svett, men undvik att blöta hästen om det är kallt ute. Men tvätt kan inte ersätta den dagliga rykten. Det kan inte pälsglans heller göra.

När du sköter om hästens bakdel eller svans, ska du stå vid sidan och nära hästen, där får en hästspark minst kraft. Om hästen är osäker, ställ en bal mellan dig och hästen eller ha om möjligt en vägg emellan.

REDA UT MAN OCH SVANS

Efter rykten är det pannluggens, manens och svansens tur att borstas. Använd en hård borste till pannluggen och manen, du kan även använda en mankam.

Till svansen används en borste, men skonsammast för svansen är att använda fingrarna. Ta hela svansen i handen och borsta ut en liten del av svansen i taget, eller red ut den med fingrarna. Borsta från svansroten till svansspetsen. Det tar lång tid för en svans att växa ut, så tunna svansar ska du vara extra rädd om. Red alltid ut dessa svansar med fingrarna. Stå vid sidan av hästens bakben när du borstar svansen.

Ansa man och svans

För att hästen ska se välskött ut så ansas man och svans. Det är vanligt att rycka hästens man och klippa hästens svans. När du rycker manen blir den både tunnare och kortare, vilket ger hästen en mer markerad halslinje. Det går att rycka manen med både "trimkniv" och med fingrarna. Ta god tid på dig när du ska rycka manen, ta en bit i taget så att varken du eller hästen tröttnar innan det är klart. Tänk på

att vissa hästar är mer "manömma" än andra, precis som vi människor är mer eller mindre hårömma. Det är inte bra om hästen förknippar manryckning med obehag.

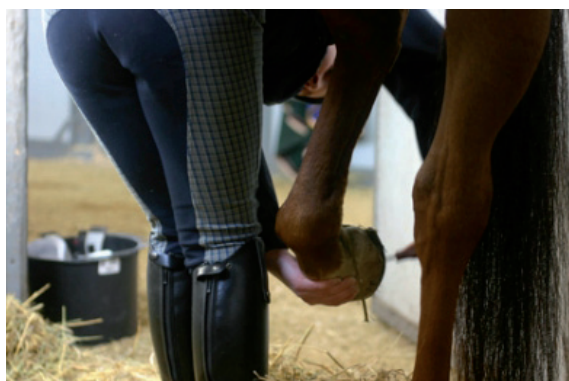
Tips som gör det lättare att rycka manen:

- Manen ska vara ren och ordentligt borstad innan du börjar.
- När hästen är varm, är det lättare att rycka manen.
- Börja med att rycka några strån åt gången, för att se hur hästen reagerar innan du fortsätter.
- Om du lyfter stråna rakt upp och rycker, lossnar stråna lättare än om du drar dem nedåt.
- Ryck inte hela manen på en gång om hästen blir irriterad.

KRATSA HOVAR

Var noggrann och kratsa hovarna före och efter varje ridtur. När du kratsar hovarna, kontrollera samtidigt skoningen. Sitter skorna som de ska? Inga glappskor eller sömmar som är på väg att släppa?

När du ska lyfta upp framhovarna börja med att din hand följer hästens ben. Lyft därefter upp hoven och ta ett stadigt tag om den. Du kratsar från strålen ner till hovens tådel. När du ska lyfta upp bakhovarna följer din hand bakbenet från hasen och mot hoven. Lyft bakhoven och håll den sträckt ut från hästen en bit, samtidigt tar du ett stadigt tag om bakhovens tådel. Låt bakbenet vila mot ditt knä och låt under tiden bakhoven kratsas. Bakhovarna kratsas på samma sätt som framhovarna. Ställ försiktigt ner hästens hovar efter kratsning, om du bara släpper ner hoven kan hästen uppleva det obehagligt.

En häst skos/verkas normalt var 6:e – 8:e vecka. Satsa på att ha en utbildad hovslagare som sköter om din hästs hovar på ett korrekt sätt.

Brodda hästen

Skärpningsmedel är samlingsnamn för broddar eller skruvhakar. För att hästen ska få ett bättre grepp på ett halt underlag, oavsett om det är sommar eller vinter, kan du skruva i broddar på skons traktarmar, alltså längst bak på skon. Har du bett hovslagaren om broddhål i skon, är hålen klara och förgångade när hästen skos. Vid broddning behöver du ofta gånga upp broddhålen med en gängtapp för att det ska gå smidigare att brodda hästen.

Broddar på sommaren

Ibland behövs broddar på sommaren, till exempel om hästen ska tävlas på en gräsbanan. Gräsbreddar är ganska långa för att nå ner i gräset och få ett bra grepp. Dessa broddar har oftast en plan undersida och du låter dem bara sitta i under själva ridpasset.

Broddar på vintern

Broddar avsedda för vintervägar har en extra hård kärna med spets, så att hästen får ett bra fäste på isigt underlag. Dessa broddar finns i olika sorters grovlekar och höjder. Den vanligaste gängstorleken är 3/8 tum. Vinterbroddar slits mycket och kärnan i mitten kan bli vass och skada hästen om den trampar sig.

För att brodda behöver du; broddar, gängtapp, skiftnyckel att skruva fast brodden med samt en syl för att göra rent broddhålen. Det finns även "gängnycklar" i välsorterade hästbutiker som fungerar bra. Du kan använda så kallade "blindbroddar" som håller broddhålen rena och gör det lätt att skruva i riktiga broddar när det är dags.

Enligt Djurskyddslagen måste du följande:

Inspektera hästarnas hovar regelbundet och låt verka dem vid behov. Du ska se till att dina hästars hovar skyddas vid behov.

Vid halka ska du vidta sådana åtgärder att hästarna kan förflytta sig säkert. Det betyder alltså att hästen kan behöva broddar i sina skor vid halt underlag.

Läs mer på Jordbruksverkets hemsida.